МУЗЕЙ РЕВОЛЮЦИИ ГРУЗИИ

ცნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

დამატების № 240. ხუთშაბათი, 29 ივლისი 1904 წ. გაზეთის № 2568.

უბრალოდ დასჯილნი

ა. სვირსკისა.

(დასასრული *)

ორჯერ სცადა იაგორამ კატორგიდან გაპარვა, მაგრამ ორჯერვე გაუგეს და ამ გულადობისთვის წკეპლებით საშინლად დაასაჩუქრეს. გასაოცარის მამაცობით დაუხვდა იგი ამ სასტიკ სასჯელს და აღტაცებაში მოიყვანა ტუსაღები. ყველანი დიდის პატივისცემით იხსენიებდნენ იაგორას და სიამოვნებით უამბობდნენ ერთმანეთს იმის სიმამაცეს და ვაჟკაცობას. იაგორას ერთხელაც არ დაუკვნესია, როცა იგი გაწკეპლილი და მთლად წყლულებით დაჭრელებული გააგორეს ზეწარზე და გადაიტანეს საავადმყოფოში, ან როცა ფელდშერი წყლულებს უხვევდა და ხორცის ნაფლეთები მრავლად ამოჰქონდა იარებიდან.

ამ წკეპლებმა დიდი სახელი მოუხვეჭა იაგორას. იმასაც ამით ყველასთან თავი მოჰქონდა და ამა-

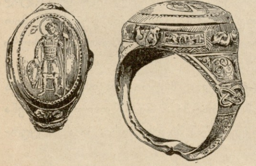

დავით აღმაშენებლის ბეჭედი.

ყობდა. მალე შეეჩვია კატორგულ ცხოვრებას და ნელ-ნელა დავიწყება მისცა თავისი წარსული და ის ნეტარი თავისუფლება, რომელიც ასე მოულოდნელად წაართვეს. მისცა თავი იქაურ უშინაარსო ცხოვრებას და მალე საპატიო ადგილიც დაისაკუთრა: უმეტეს ნაწილად ის იყო ხოლმე წინამძღოლი ტუსაღებისა.

გელათის მონასტრის გაძარცვის გამო.

გელათის მონასტერი.

თუ არაყი ან სხვა რამე იქნებოდა, ყველაზე მეტი იმას შეხვდებოდა, რადგან თუ ბანქოში ვერ მოუგებდა, ძალით მაინც წაართმევდა ამხანაგებს. ყველა შურით შესცქეროდა იაგორას, თან ეშინოდა იმისი და თანაც პატივსა სცემდა. ესენი კარგად იცოდა იაგორამ და იმიტომ ყოველნაირად სცდილობდა, რომ არავის თვალში არ დაცემულიყო და უფრო მეტი პატივი დაემსახურებინა, ჰოუთხრობდა ამხანაგებს, როგორც საზოგადოდ ჩვეულებადა აქვთ ტუსაღებს, თავის თავ-გადასავალზე სხვა-და-სხვა ცრუ, საოცნებო ამბებს. მეტის-მეტის ოსტატობით თხზავდა იგი ამ ტყუილებს. იმისი მოთხრობები ყოველთვის სავსე იყო [illegible]სხლითა და ათასგვარ საშინელებებით. თურმე ნუ იტყვით, რამდენჯერმე ყოფილიყო ყაჩაღების ბელადად და ისე განთქმული ჰქონოდა სახელი, რომ ყველა შიშით კანკალებდა იმის ხსენებაზედ. თურმე სულ პანტასავით უხოცია ხალხი, ხოლო ერთხელ [illegible]ტოდ მარტოს მთელი სოფელიც ამოუწყვეტია. კატორგელნი გ[illegible]ლის ფანცქალით ი[illegible]მენდნენ ამ მოჰ[illegible]რილ ზღაპრებს და ძალა-უნებურად [illegible] წიწებით ეპყ[illegible]დნენ ამ საო[illegible] ადამიანს. თვით [illegible]როსებმაც კი ი[illegible]უწყეს ყურება, როგორც ყველა[illegible] მოუსვენარს და თავზე ხელაღებულ[illegible] და მეტ თვალყურს ადევნებდნენ.

მაგრამ წარმოიდგინეთ [illegible] სატუსაღოს გაოცება, როცა [illegible]გეს, რომ ეს საშინელი და [illegible] ადამიანი დამნაშავე კი არა, სულ უბრალოდ დასჯილი და სასამართლოს ულმობელ შეცდომის მსხვერპლი ყოფილა.

ერთხელ, სადილობის დროს გაიხმეს ჩვენი იაგორა და გამოუცხადეს: შენ სასამართლომ გაგამართლა, რადგან ნამდვილი მკვლელი უკვე აღმოჩნდაო. იაგორამ თავი ველარ შეიკავა და ცრემლები წამოჰყარა. ვინ იცის, იქნებ ეხლა პირველად დაუფიქრდა თავის თავს, წარმოიდგინა თავისი უკიდურესობა [illegible]

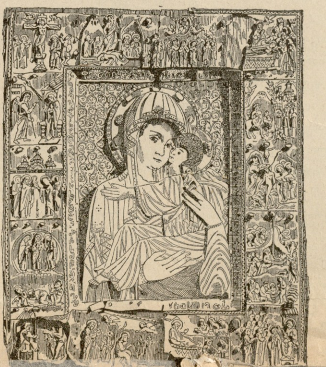

[illegible] ამაღლებ[illegible]

იდილია.—სურათი ჰოფმანისა.

ს დაღუპული სიცოცხლე და შეურაცხყოფის სიმწარემ აალე-რია ამ ბრიყვ და უსინათლო, მაგრამ ყოველის მხრით ალალ-თთალ ადამიანის სული.

ხუმრობა ხომ არ არის... აგერ ცხრა წელიწადია, რაც ...ორა კატორგაში უდანაშაულოდ იტანჯებოდა. ორჯერაც ...რცხვინო სასჯელი მიაყენეს და მერე რისთვის—მხოლოდ ...მერთმა უწყის! მართალია, იაგორა ბოლოს და ბოლოს შეე-...ია კატორგას (ადამიანი რას არ შეეჩვევა!), მაგრამ, ვინ ...ცის, რა ჰხდებოდა ამ კაცის გულში პირველ წლებში, რო-...კა ჯერ ისევ ცხოვლად იხატებოდა იმის თვალწინ ყოველი ...ურათი წარსულ ცხოვრებისა? ტყუილად კი არ ეცადა გა-ქცევას, რაიცა ეგრე ძვირად დაუჯდა.

ნამდვილი მკვლელი აღმოჩნდა პალაშას ქმარი პეტრე. სინიდისი მოსვენებას არ აძლევდა და ყოველდღე ღვთისაგან სამაგიეროს მოელოდა. ყველაზე ძლიერ კი იაგორასი ეშინო-და: აი, ან ეხლა მოვა, ან ეხლა და თავის მუქარას სისრუ-ლეში მოიყვანსო. ამნაირად იტანჯებოდა პეტრე მთელი ცხ-რა წელიწადი, სანამ ავად არ გახდა. რაკი თავის თავს დაატყო, დიდი ხნის სიცოცხლე აღარ დამრჩენიაო, გადასწყვიტა, ყო-ლივე ეღიარებინა. სიკვდილის წინ ყველაფერში გამოტყდა. ...რემ თურმე იცოდა, რომ იმისი ცოლი და იაგორა კეთილ განწყობილებაში იყვნენ, მაგრამ არ ამჟღავნებდა, რომ ქვეყ-ნის სამასხარაო და თითით საჩვენებელი არ გამხდარიყო. სა-შინლად იტანჯებოდა პეტრე, მაგრამ იაგორასი მეტად ეში-ნოდა და ვერაფერსა ჰბედავდა. მალე შემთხვევამ ხელი მოუ-მართა, გადაეხადნა თავისი შეურაცხყოფა მეტოქესათვის: ზედ წაასწრო თავის ცოლს, რომელიც ბოსტანში რაღაცას ემუ-საიფებოდა იაგორას. ქმრის დანახვაზე პალაშა შინისკენ გაი-ქცა, მაგრამ პეტრე წამოეწია დერეფანში და ცულის ერთის დაკვრით სული გაანთხობინა. პეტრემ ცოლი იაგორას ცუ-ლით მოჰკლა, რომელიც მაშინვე ჭაში ჩააგდო.

ეს უკანასკნელი გარემოება გახდა იაგორას გამართლე-...ს უმთავრეს მიზეზად, რადგან პეტრეს გამოტეხის შემდეგ

დიდხანს ლაპარაკობდა იაგორა თავის თავგადასავალზე. ტუსაღები დიდის ყურადღებით ისმენდნენ. როცა მოამბე გა-ჩერდა, „ვირგლა ტიმოთემ“ გველურად გაიცინა და დაცინ-ვის კილოთი ბრტყლად წარმოსთქვა:

— აი, თურმე რისთვის მოხვედრიხარ ვირის აბანოში!

იაგორა ამ წამოძახილზე ჭარხალივით გაწითლდა. მაშინ-ვე მიხვდა, რომ ამ მეტიჩარა ლაპარაკით ძლიერ შელახა თა-ვისი ტუსაღური ღირსება. ეხლა ამხანაგები სულ სხვა თვალით დაუწყებენ ცქერას, ისეთის ღირსებითა და პატივით აღარ მოეპყრობიან და წინანდელი „მგელ-ლომის“ მაგიერ მატყუა-რა და მშიშარა კაცად დასახავენ. „შენ, ჩემო ძმაო, ჩვენ წრეში დაუმსახურებლად შემობრძანებულხარ და რაღა ბევრს იკვეხიო“,—ეტყვიან ამხანაგები. ის კი აღარ მოაგონ-და იაგორას, რომ მალე იგი სავსებით განთავისუფლდება და სამუდამოდ მოშორდება კატორგას. რცხვენოდა და მეტად სწუხდა, რომ უადგილოდ მოხსნა პირი თავის გუდას და მით საგრძნობლად დაამცირა თავისი თავი და თავისი ტუსაღური ღირსება.

— ფეხებზედაც არა მკიდია მაგათი თავისუფლება! რა დროს თავისუფლებაა ამ ზამთარში... მე აქ თბილად ყოფნა მირჩევნიან... მაშ აი აქვე მიწამ მიყოს პირი, თუ ვსტყუო-დე!..

ამ სიტყვებით იაკორას უნდოდა გაესწორებინა თავისი შეცდომა და გაექრო ის ცუდი შთაბეჭდილება, რომელიც გამოიწვია თავგადასავლის მოთხრობით.

— კარგი, ძამია, კვეხნით ყურები ნუ გამოგვიჭედე!— ცივად შენიშნა ტიმოთემ.

სხვა დროს იაგორა ცხვირპირს ჩაალეწდა ამ სიტყვების მთქმელს, მაგრამ ეხლა კი რაღაცნაირად დაეფანტა გონება და სულელივით იფიცებოდა, რომ თუ იმათ არ გაეენთავი-სუფლებინე, მე ფიქრადაც არ მომივიდოდა აქედან წასვლაო.

— მაშ თუ ეგრეა,—წამოიძახა ტიმოთემ:—მოდი შე-

— ესე იგი, როგორ თუ შევიცვალნეთ?—ჰკითხა გაკვირვებულმა იაგორამ.

— ისე, მე ჩემის სამკაულით შენ ფეხებს დაგიმშვენებ და ამნაირად შენ წახვალ ირკუტსკში, მე კი შენს მაგიერ პერმში წავალ... ჰა, მოდის? ამას გარდა მე კიდევ მოგცემ თხუთმეტ ქრელ მანეთიანს. ფული თანა მაქვს,—აი...

და ტიმოთემ უჩვენა თავისი ქუდი, რომელშიაც, როგორც ირწმუნებოდა, შენახული ჰქონდა ფული.

ამ მოულოდნელ წინადადებით მთლად გაშტერებული იაგორა გაშეშდა და აღარ იცოდა, რა ეთქვა. სხვებმაც რაკი დაინახეს, რომ საქმე სახუმარო აღარ იყო, სულგანაბულნი შესცქეროდნენ.

— ჰა, რა კრიჭა შეგეკრა? შეშინდი თუ?—მაშ, შვილოსა, რაღას იკვეხოდი?—არ ისვენებდა ტიმოთე.—შენ არა სთქვი, თავისუფლება ფეხებზე მკიდიაო, მაშ წადი რაღა... ეს თხუთმეტი მანეთიც წაიღე და გზა მშვიდობისა მოგცეს ღმერთმა.

— ეი, რა ძალიან გულს მიხეთქავ,—გამოერკვია ბოლოს იაგორა,—შენ გგონია ძალიან შევშინდი თუ? მოიტა ფული, მოიტა... მოიტა ბორკილებიც...

— ოჰ, თუ ეგრეა, მაშ ეხლა კი დავრწმუნდი, რომ შენ მართლა მგელ-ლომი ჰყოფილხარ!—წამოიძახა ტიმოთემ და გაარღვია ქუდი.

საღამო კარგა ხნის გადასული იყო. საერთო ოთახის გარდა, მთელი სატუსაღო ღრმა ძილს მისცემოდა. თვით მო-

ტიმოთემ მიმართა ამხანაგებს მოკლე, მაგრამ გრძ... ერის სიტყვით: იგი ემშვიდობებოდა ყველას და აფიცებდ... საიდუმლო მტკიცედ დაიცევითო. მერე ერთი ამხანაგი გ... არჩია და კარის მცველად დააყენა. თითონ კი იაგორას ხმარებით, რომელმაც ფული უკვე ნაღდად ჩაითვალა, დაიწყო ფეხებიდან ბორკილების წაძრობა.

ტუსაღები გაშეშებულნი შესცქეროდნენ ტიმოთესა და იაგორას მოქმედებას. სამარისებური სიჩუმე სუფევდა. ოდნავ განათებულ ოთახში ეს ორი თავხედი, რომელთაც გარს შემორტყმოდნენ მდუმარე ტუსაღები, რაც ძალი და ღონე ჰქონდათ, სცდილობდა ამოემტვრიათ ბორკილის რკინის ენები დიდ თოქმა რგოლებიდან.

მთელ ღამეს გაგრძელდა ეს სამძიმო საიდუმლო მუშაობა და ბოლოს, ტიმოთეს გასახარად, მიაღწიეს კიდეც საასურველს. გათენებისას ტიმოთე უკვე თავისუფალ ტანისამოსში იყო გამოწყობილი, იაგორა კი ბორკილებს დააჩხარუნებდა.

ერთი კვირის შემდეგ ორივემ დასტოვა სატუსაღო. იაგორა წავიდა ირკუტსკს და ტიმოთე კი შინ დაბრუნდა.

რითი გათავდა ბოლოს ეს ამბავი—მე აღარ ვიცი: შემდეგში იმათ აღარ შევხვედრივარ. ადვილად შესაძლებელია ისევ მალე გამოირკვა ყველაფერი და ორივენი ღირსეულად დასაჯეს. მაგრამ ეს საგულისხმო არ არის. აქ უფრო საგულისხმოა ის, რომ უბრალოდ დასჯილმა იაგორამ ორიოდ მანეთი აირჩია და გაჰყიდა თავისუფლება.

ბანაობის შემდეგ.

რიგე ზედამხედველიც კარგა ხნის სიარულის შემდეგ იქვე,

აი როგორი ზნეობრივად ჰხრწნის ...

ჩვენი სააგარაკო ადგილები

ბორჯომი

კოჯორი

ძველი მანგლისი

ღრმა-ღელე

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. ჯაბადარი.